

QUÆSTIO III.

DE ANIMA VEGETATIVA EJUSQUE
POTENTIS.

ARTICULUS I.

*Quid sit Anima vegetativa, et quod
ejus potentia?*

Primus gradus viventium est gradus vegetativus; cujus propriam rationem et essentiam, sicut et aliorum graduum ex propriis operationibus venamus. Est autem proprium hujus gradus operari circa ipsum corpus vivens, ut docet S. Thomas 1 part. quæst. lxxviii, art. 1 et 2, quod vegetativum est infimus gradus vitæ, et ex ea parte qua vitæ est, elevatur supra corpus inanimatum movendo se et operando erga se: sed quia infimum est et valde imperfectum, non extenditur ad acquirendam aliam perfectionem, quam quæ pertinet ad proprium corpus vel conservandum in individuo vel multiplicandum in specie, ad differentiam sensitivæ, quæ operatur ultra se, quatenus movetur ad apprehendenda objecta exteriora, et multo magis intellectivæ, quæ movetur ad apprehendendum universaliter omnia entia.

Igitur Animæ vegetativæ assignat D. Thomas ex Philosopho de Anima, lect. ix, circa textum xliv, et 1 parte, quæst. xxxviii, art. 2, triplicem operationem, scilicet nutrire, augmentare, et generare vitaliter, hæc enim sufficiunt ad omnes operationes vitæ vegetativæ, licet ut bene advertit Cajetanus citato loco primæ partis, in fine commentarii, dicantur esse tres potentie Animæ vegetativæ solum in genere, nam plures aliæ sunt in specie deservientes istis, sicut ad

nutritivam deservit attractiva, expulsiva, digestiva et similes, quæ an distinguantur realiter, an solum penes diversa officia, postea disquiretur. Quod erga sufficientia ista tria genera potentiarum constat, quia finis partis vegetativæ est conservatio ipsius viventis tam in proprio individuo, quam in specie, in hoc enim resumitur quidquid pertinere potest ad ipsum corpus vivens, ut videlicet vivat in se, et in specie sua; in conservatione autem sui includitur duplex operatio, scilicet nutritio et augmentatio, nam ratione primi restauratur quidquid perditur per calorem naturalem, et ratione secundi ex statu imperfecto in quo generatur, perducitur ad statum perfectum, scilicet debitam quantitatem et robur. In conservatione autem speciei attenditur generatio, qua producit sibi simile propagando ipsam speciem.

Nec obstat, quod etiam non viventia generant sibi simile ut ignis, et mediante generatione speciem conservant, ergo generatio non est propria actio viventium. Et ex alia parte multa sunt viventia, quæ generationem non habent sicut quæ fiunt solum ex putrefactione. Respondetur, quod non viventia generant generatione communiter dicta, quæ est totaliter ex materia extrinseca, viventia autem speciali generatione, quæ est ex propria substantia viventis, ratione cujus est generatio propagativa ex principio conjuncto ipsius viventis et communicato ipsi generatio et sic dicit D. Thomas 1 p. quæst. lxxviii, art. 2 ad 2: « Quod generatio in rebus inanimatis est totaliter ab extrinseco, sed generatio viventium est altiori modo per aliquid ipsius viventis, quod est semen in quo est aliquod principium corporis formativum. » Idemque tradit in secundo de Anima, lection. vii. Hoc autem principium corporis formativum, non solum debet esse virtus

activa quæ est in partibus spirituosis et subtilioribus seminibus, sed etiam debet habere principium materiale, quatenus partes crassiores præbent materiam ex qua formatur fœtus. Quomodo autem dicatur ex semine fieri res generata tanquam ex principio vitæ conjuncto, explicavimus quæst. 1 de Generat. artic. 1, et similiter quomodo semen habeat vitam, fiatque ex superfluo alimenti, explicavimus ibidem quæstione octava.

Ad aliam partem argumenti dicitur, quod licet Anima vegetativa habere possit istas tres operationes, non tamen est necesse, quod in omni participante vitam vegetativam inveniantur de facto, nam operatio generativa non invenitur in pueris ob statum imperfectum, in aliis deest ipsa potentia ratione sterilitatis, in aliis ob imperfectionem naturæ, quia ex sola putrefactione generari possunt, inter quæ numerantur aliqui anguillas, salamandras, et alia similia; quædam vero sunt quæ indifferenter ex semine et ex putredine generari possunt ut mures, vespæ, et alia similia. Ista ergo participant imperfecte vitam vegetativam, sicut etiam inter animalia non omnia participant omnes sensus et operationes sicut talpæ non habent visum, et ostrea non habent motum progressivum.

Ex dictis colligitur definitio Animæ vegetativæ, et explicatur ea, quam tradidit Aristoteles 2 de Anima, textu xliv, definivit enim Aristoteles Animam vegetativam ab actu perfectiori quem habet, et qui ceteros præsupponit, scilicet a generatione quæ solum convenit animalibus perfectis, et in statu perfecto existentibus, dicens: « Quod Anima prima (id est vegetativa) est, principium generandi tale quale ipsa est. » Quam definitionem explicans ibi sanctus doctor lection. ix, inquit:

« Quod quia omnia destituuntur, et dominantur a fine, finis autem operum Animæ vegetabilis, est generare alterum simile sibi, sequitur quod ipsa sit conveniens definitio Animæ vegetabilis, ut sit generativa alterius similis secundum speciem. » Idem tradit prima parte, quæst. lxxviii, artic. 2, ostendens quomodo nutritiva, et augmentativa sunt potentie habentes effectum in ipso met vivente in quo sunt, generativa autem habet effectum in alio distincto, licet ex ipsius generantis corpore decidatur, hæc autem est perfectior operatio, quia per eam Anima vegetativa quodammodo appropinquat ad sensitivam, quia hæc ut diximus habet operationem suam circa res exteriores, et deinde, quia producere simile sibi est actio rei jam perfectæ in se. Quapropter in definitione Aristotelis, quando dicit: « Quod vegetativa est principium generandi, » debet subintelligi, quod sit principium vitæ, principium autem vitæ, ad generandum præsupponitur quod sit vivum respectu sui ad operandum circa se, non enim posset vitaliter circa aliud operari, nisi primo posset circa se, et consequenter supponitur, quod sit nutritivum et augmentativum sui. Unde si velimus exprimere in definitione omnia quæ pertinent ad Animam vegetativam, definiri potest: *Quod est principium nutriendi, et augendi et generandi vitaliter.* Sed tunc illæ particule non debent intelligi collectivæ, quasi debeant omni Animæ vegetativæ, sed distributive, vel secundum accommodatam distributionem, ita ut Animæ perfectæ convenient omnes illæ operationes, imperfectæ vero saltem aliquæ.

Sed objicies: Nam in primis Aristoteles dicit 2 de Anima text. xxxv: « Quod naturalissimum est viventibus perfectis et non orbatibus generare, » ergo generatio non potest esse

propriissima viventium. Patet consequentia, quia illa actio est magis naturalis, quæ est magis propria nature, ut natura est, non ut vita est. Quod si dicatur, esse naturalissimum viventium, non ratione nature ut sic, sed ratione nature viventis, tunc dictum Philosophi non est verum, sed instatur in multis: primo quidem, quia non potest dici naturalissimum, quia magis necessarium, sic enim magis necessaria est nutritio, quia requiritur ad conservandum propriam vitam in quocunque statu, etiam in pueritia, in qua non convenit generare, imo propter conservandam vitam animal abstinere a generatione. Secundo, quia si est naturalissimum, quia perfectissimum, sequitur quod in animalibus naturalius sit sentire, vel loco moveri. Et in hominibus intelligere, quam generare, quia hæc perfectiora sunt.

Secundo objicies: Quia Aristoteles in hoc secundo libro, textu l.v, solum numerat duas operationes, vitæ vegetativæ, scilicet uti alimento et generare, non ergo debent poni tres, scilicet nutrire, augere et generare. Præsertim cum actio augmentativa non possit distingui a nutritiva, quia quantitas consequitur substantiam sine novo motu, nutritio autem ad substantiam acquirendam ordinatur.

Denique, plures aliæ operationes dantur in Anima vegetativa, quæ versantur circa materiam exteriorem, et non circa ipsum corpus vivens, sicut attractio alimenti, digestio illius, expulsio superflui, et aliæ similes, quæ versantur circa corpus extraneum, et nondum informatum forma vivente, ergo plures operationes debent poni in Anima vegetativa, quam quæ versantur circa ipsum corpus vivens.

Ad primum facile respondetur quoad primam partem, quod gene-

ratio dicitur opus naturalissimum, quia est commune omni nature etiam inanimatæ, loquendo de generatione quoad substantiam et secundum rationem communem generationis, est tamen propria viventium, loquendo de generatione ex parte modi procedendi vitaliter, et per propagationem ex ipsa substantia generantis decisa.

Quod autem attinet ad expositionem Aristotelis, dissentiunt expositores in explicando, qua ratione dixerit esse opus naturalissimum generationem. Sed breviter dico non dici naturalissimum opus, quia est perfectius, cum in multis animalibus aliæ sint perfectiores operationes, in ut argumento dictum est. Neque ex eo, quod sit magis necessarium respectu ipsiusmet viventis absolute, cum magis propria vitæ sit necessaria nutritio: sed ob duplicem causam. Primo, quia generatio est communis omni nature etiam non viventium, saltem quoad substantiam generationis, ut dictum est. Secundo, quia magis in eam propendet natura etiam viventium non propter bonum proprium, sed propter bonum commune, scilicet propter perpetuitatem speciei quæ generatione ipsa conservatur. Quam causam tradit D. Thomas II de Anima, lect. vii, ad illum textum Aristotelis et Cajetanus ibi et M. Bannez, I p. q. lxxviii, art. II, dub. IV, eam vero negat Suarez II de Anima, cap. vii, n. vi, licet primam causam admittat num. vi, sed male eam negat, cum sit expresse approbata ab Aristotele qui causam reddidit cur generatio sit naturalissimum opus, scilicet quia maxime propendet natura in conditionem illam perpetuitatis, quam consequitur generatione, et non sola nutritione et conservatione propria. Itaque conservatio speciei secundum quod propagatione multorum perpetuatur, majori pondere

allicit naturam, quam nutritio, seu conservatio in esse proprio; tum quia est bonum commune, et qualibet pars naturaliter magis inclinatur in bonum commune, quam in proprium, ut patet in manu naturaliter se exponente ictui capitis et aqua ascendente sursum ne detur vacuum; tum quia mediante generatione efficacius consequitur perpetuitatem, quam nutritione, nam ex natura rei certam habet periodum, illa per generationem in infinitum durat, quantum est ex vinatura, nisi obstaret decretum superius Divinum terminandi generationes completo numero beatorum. Naturalissimum autem unicuique intendere perpetuitatem, quæ cum in individuo sit impossibilis per conservationem, fit in specie per generationem.

Nec obstat fundamentum P. Suarez, quia videlicet nutritio ordinatur ad propriam conservationem in se, generatio autem in alieno individuo, magis autem inclinatur unumquodque in bonum proprium, quam in alienum, quia amicitia ad alterum oriuntur ex amicitia ad se.

Respondetur enim quod inclinatur aliquid magis in bonum proprium ut distinguitur contra alienum, non contra bonum commune, ad hoc enim major est ponderatio quam ad proprium, quia etiam proprium continetur sub communi, et ab eo dependet, et sic amicitia ad alterum oriuntur ex amicitia ad se, quando est alterum omnino alienum, non quando est alterum quasi bonum commune et superius, respectu cuius hæc maxima non currit. Et ita omnis creatura naturaliter magis fertur in Deum, quasi in bonum commune, ut docet S. Thomas I p. q. lx, articulo quinto. Neque est verum conservari etiam speciem in proprio individuo, conservatur enim sine perpetuatione,

quæ est conservatio secundum quid, in genito autem conservatur tanquam in propagato de sua substantia, et in parte sui.

Ex quo etiam patet ad instantias primi argumenti, licet enim magis necessaria sit nutritio ad se conservandum quam generatio, hæc tamen est magis necessaria ad perpetuitatem consequendam. Cum quo tamen stat, quod magis tenetur homo ad conservandam propriam vitam quam ad generandum etiam in casu necessitatis propagandi genus humanum, eo quod conservatio propriæ vitæ est fundamentum et medium necessarium etiam ad ipsam propagationem, et ita quia subblata vita propria tollitur tam proprium individuum, quam propagatio speciei, ideo magis tenetur ad illam, quam ad istam, sed ad illam ut ad medium, ad istam vero ut ad finem, et ideo naturalius se habet ad generationem, quia gratia huius finis, scilicet perpetuitatis omnia agunt quæ secundum naturam agunt, ut dicit Aristoteles in eodem loco.

Ad secundum respondetur, Aristotelem numerasse illas duas operationes Animæ vegetativæ, quia sub illa quæ alimento utitur, continetur tam nutritio, quam augmentatio, utraque enim alimento utitur licet diversimode, alia ad restaurandum et conservandum, alia ad perficiendum et augendum, postea tamen utramque operationem explicuit textu xxxviii, et sequentibus. Quod vero dicitur, non dari motum ad quantitatem distinctum a nutritione refutatum a nobis est q. xix Physicor. et quæst. viii de generatione.

Ad ultimum respondetur omnes illas operationes contineri sub nutritiva, quia illi deserviunt, eique ministrant, sicut sub generativo continetur operatio præparativa se-

minis, resolutio ipsius, et formatio fœtus. Quod vero dicitur non versari illas actiones circa corpus vivum, distinguo; proxime et formaliter transeat; dispositive nego; disponitur enim materia alimenti ut nutriatur et transeat in corpus vivum.

ARTICULUS II.

*Quid sit potentia nutritiva, ejusque objectum, et facultates ei minis-
tantes?*

Hæc tria pertinent ad cognoscendam vim nutritivam, et ex ea manebit explicata vis augmentativa, quæ illi deservit. Plura autem de nutritione et alimento egimus quæst. viii de generat. et ideo hic breviter de ipsa potentia nutritiva agendum est.

Circa primum ergo, scilicet circa ipsam potentiam nutritivam dubium est, an sit qualitas aliqua de secunda specie, scilicet aliqua potentia, an vero sit calor aliquis vitalis, vel saltem temperamentum, vel mixtura aliqua primarum qualitatum sine potentia aliqua superaddita. In quo P. Suarez tract. de Anima, lib. ii, cap. ix, existimat temperamentum primarum qualitatum se habere ut dispositionem, seu virtutem dispositivam ad introducendum Animam in materiam alimenti, virtutem autem inductivam ipsius Animæ in alimentum, sive educendo, sive uniendo formam esse ipsam Animam immediate, et ab ea procedere istam actionem, non ab aliquo accidente superaddito. Præter istas autem actiones, scilicet inducere formam substantialem, et disponere ad illam non datur alia operatio quæ correspondeat virtuti, seu potentia superaddita illis primis qualitatibus. Alii au-

tem ex junioribus constituunt hanc potentiam nutritivam in ipso calore naturali, fortassis quia est principium activum in nutritione et augmentatione.

Nihilominus S. Thomas perpetuo assignat calorem et qualitates primas pro instrumentis vitæ vegetativæ, et operationum ejus, quæ utique sunt nutritio ac generatio, requirit autem tanquam principalem virtutem aliquam qualitatem superiorem ad primas: ut videri potest in contra Gent. c. lxxviii, et i p. q. lxxviii, art. ii ad 2, et q. cxviii, art. i ad 3. Non potest autem talis virtus uti calore et aliis qualitatibus ut instrumento quod movet et sibi deservit, nisi distinguatur ab illis.

Fundamentum est, quia generatio, et nutritio habent effectus excedentes calorem, et temperamentum quatuor primarum qualitatum, tum in ipsa substantia rei operatæ; tum in modo operandi, ergo requirunt aliquam virtutem altiore ab illis qualitatibus distinctam. Consequentia patet, quia non habemus aliud principium distinguendi virtutes, et potentias, nisi per diversos effectus et modos operandi. Antecedens probatur, nam quantum ad substantiam rei operatæ videmus in generatione fieri aliquos effectus excedentes primas qualitates, ut est formatio membrorum,eductio Animæ, vel introductio et alia similia, quæ constat distinguî ab actionibus primarum qualitatum, non enim est idem ealefectio etiam facta ab animali, et formatio membrorum et introductio Animæ. Similiter in nutritione formantur membra saltem partialiter, et agenerative, siquidem membra ipsa succedente alimento, de novo instaurantur, vel auferuntur, ergo eadem ratio est de ipsa, atque de generatione. Ex parte autem modi operandi, constat manifeste distin-

gui, quia animal operatur istas actiones vitaliter, sive generando, sive nutriendo, qualitates autem elementales quantum est ex sua specie non operantur vitaliter, constat enim quod calor in ferro, vel in ligno est ejusdem speciei cum calore animalis, et tamen ibi non operatur vitaliter, ergo modus vitaliter operandi aliquam virtutem specie distinctam postulat ab ipso calore secundum se.

Nec valet dicere, quod ipse calor ut conjunctus Animæ est medium, quo Anima operatur vitaliter, nec indiget alia virtute, vel potentia superaddita ad dirigendum talem calorem, contra enim est, quia istæ actiones nutritivæ essentialiter, et specificè sunt vitales, et in ratione vitalis distinguuntur specie a non vitalibus, ergo calor secundum totam speciem quam habet non potest esse sufficiens potentia, et virtus istarum actionum. Consequentia patet, tum quia calor qui est in animali, non est distinctus specie a calore ignis, ergo non potest sine alia virtute superaddita effectus specie distinctos habere; tum quia calor non est potentia vitalis etiam in animali, ergo non potest esse immediatum principium operationis vitalis; Anima autem per suam substantiam sine potentia vitali superaddita non operativa vitaliter, et multo minus mediante instrumento non vitali, qualis est calor ex sua specie. Nec obstat, quod ad nutritionem non datur speciale organum, sed fit in toto corpore, et sic non videtur dari specialis potentia. Hoc enim est respectu ultimæ nutritionis, quando ex sanguine partes solidæ nutriuntur, ut caro et ossa; ad primam autem digestionem internam et commutationem alimenti in sanguinem, dantur specialia organa, scilicet ventriculus et hepar.

Secunda difficultas.

Circa secundum punctum, scilicet quodnam sit objectum potentia nutritivæ constat ex Philosopho in hoc secundo libro, textu xlii, et D. Thomas ibi lect. ix, quod objectum seu materia nutritivæ est alimentum, circa illud enim versatur nutritiva, tanquam circa materiam quam transmutat in substantiam et quo res alita nutritur. Unde dicit Philosophus ibidem tex. xlviii, quod in nutritione sunt tria, scilicet quod alitur, quo alitur et alens primum. Quod alitur est corpus vivens, quia est subiectum cui per alimentum transmutatum novæ partes adveniunt, et succedunt. Id quo alitur est nutrimentum, sumendo *ly quo* pro principio materiali, non effectivo, et ita non solum dicitur id quod nutritur, sed ex quo transmutatur, sicut semen est id quo generatur animal, non solum ut principio effectivo ratione virtutis formativæ, sed etiam ut principio materiali, quatenus de ipso sumitur etiam materia fœtus. Alens primum est ipsa Anima, quæ est primum principium nutriendi.

Sed inquires: Quomodo dicatur alimentum esse objectum non solum potentia nutritivæ, sed etiam generativæ, ut affirmat Aristoteles textu xlvi, cum tamen diversum sit objectum nutritivæ, et generativæ, objectum enim generativæ, est fœtus ipse qui generatur, objectum autem nutritivæ est vivens ipsum, quod nutritur. De alimento etiam verificatur quod illo vel ex illo nutritur animal, ex alimento autem non generatur proles, ergo non habet utraque potentia alimentum pro objecto etiam materiali.

Respondetur nihilominus, verissimum esse dictum Aristotelis, et

explicari a D. Thoma ibi lect. ix. etiam alimentum est factivum generationis, eo quod semen est superfluum alimenti. Quod intelligitur esse superfluum alimenti, non quia sit excrementitium, cum potius fiat ex sanguine defæcatissimo, sed quia est residuum ipsi nutritioni, necessarium autem generationi. Itaque omnes potentie vegetativæ utuntur alimento tanquam materia ad suas operationes, sed diversimode, nam nutritiva utitur substantia alimenti pro reparatione ipsius viventis, augmentativa utitur quantitate, seu magnitudine alimenti pro ipsius augmentatione, generativa autem utitur residuo alimenti pro ipsius propagatione, et ita supponitur operatio nutritivæ ad generativam, eique residuum sui alimenti tanquam materiam subministrat, ideoque non ita absolute dicitur Animam generare ex alimento sicut nutrire, sed generare ex residuo alimenti, quod per varias transmutationes nutritivæ segregatur ad vasa seminalia, ibique disponitur semen, ut illo utatur generativa sicut etiam ad nutritionem proli segregatur ex alimento jam transmutato et converso in sanguinem, lac in feminis. Et in hujus signum qui sunt profusiores in venerem, cum indigeant multa materia seminali attrahunt de materia nutritivæ, ita quod aliquando emittunt sanguinem, et debilitant naturam. Et contra vero animalia pinguiora sunt pauci seminis, ut docet D. Thomas 1 part. quæstione XIX, artic. ... quia indigent plus convertere in proprium corpus quam segregare de residuo pro semine.

Quotuplex autem sit alimentum, scilicet extrinsecum et remotum, quod ab animali assumitur, et intrinsecum, seu propinquum, quod ab eo disponitur et transmutatur, ut convertatur in partes solidas, et

quas transmutationes ad hoc subeat, et in qua parte animalis resideat facultas nutritiva, diximus in quæstione VIII de generat. articulo tertio.

Tertia difficultas.

Circa tertium punctum, scilicet quæ facultates ministrent nutritivæ. In primis inveniuntur duæ potentie principales, scilicet nutritiva, quæ respicit substantiam reparandam, et augmentativa, quæ respicit augendam. Secundo loco occurrunt quatuor potentie ministrantes istis duabus principalibus, scilicet attractiva, retentiva, expulsiva, et decoctiva, et si quæ sunt aliæ, ad istas reducentur. Tertio loco inveniuntur accidentia, seu qualitates primæ ministrantes omnibus istis potentiis, quæ sunt qualitates non vitales, sed communes etiam non viventibus, scilicet calor et frigus, et similia, quæ se habent ut dispositiones, et ideo ista accidentia distinguuntur a potentiis vitalibus certum est, cum ipsa vitalia non sint. Quod etiam respectu potentie attractivæ, et retentivæ fatetur ipse Suarez loco citato, cap IX, n. XIV, licet id neget de facultate nutritiva: quod statim expendemus.

Igitur circa ipsas potentias vitales illa est difficultas, an realiter distinguantur inter se, quod etiam sequenti articulo tractandum erit circa potentiam generativam an distinguatur a nutritiva. Plures enim Auctores omnes illas potentias faciunt unam, quæ omnes istas operationes exercet, et ab illis denominatur modo nutritiva, modo generativa, modo augmentativa. Sed tamen inter augmentativam, et nutritivam minus videtur ponenda distinctio, eamque negant Conin-

bricenses II de Anima, capit. IV, quæstione unica; Suarez tract. de Anima, lib. II, capit. IX, qui nec formaliter eas distinguit, ut patet in fine capituli; Rubio II de Anima, tractat. de potentiis Animæ vegetativæ, quæstione II. Et alii plures qui ab his Auctoribus citantur; et idem tenent aliqui Thomistæ, quos suppresso nomine citat Magister Bannez 1 p. quæstione LXXVIII, articulo II, dubio II, conclusione II. Non caret probabilitate ista sententia, quoties enim non est evidens requiri distinctionem potentiarum ad diversas operationes, magis inclinare debemus in partem quæ non distinguit, eo quod natura semper studet compendio. Est etiam conveniens ratio, quia ad virtutem augmentativam non requiritur, nisi quod virtus nutritiva sit ita fortis quod possit plus convertere de alimento quam deperdat de humido proprio, ut docet S. Thomas 1 part. quæstione CXIX, articulo I ad 4. Ad hoc autem non requiritur nova virtus, sed eadem fortior, et perfectior. Utraque etiam potentia respicit eundem effectum, et specificæ, scilicet substantiam vivam, sive absolute, sive ut majorem, et augmentatam, et utraque vitali modo. Cur ergo non proveniant ab eadem potentia tanquam duæ operationes subordinatæ vel ad eundem ignem ordinate, sicut etiam calefactio, et illuminatio ab eadem virtute solis proveniunt, quia sunt actiones inter se subordinate. Quare Aristoteles II de generatione animalium, cap. IV, docet quod eadem materia est ex qua augetur, et ex qua constituitur primum; et facultas quoque augens eadem quæ in principio est, sed major; non ergo est necesse ponere duas facultates.

Nihilominus opposita sententia probabilior est, et inter Thomistas magis recepta, ut tradit Magister

Bannez citato loco, conclusione tertia, et eam tenet Cajetanus 1 p. quæstione LXXVIII, articulo II, in fine commentarii, alique plures Thomistæ quos citant, et sequuntur Carmelitani hic disput. VIII, quæstione III, et sine dubio inclinant in illam D. Thomas, tum quia circa quæstionem LXXVIII, dicit esse tres potentias, augmentativam, nutritivam et generativam; tum quia unicuique assignat distinctam operationem et objectum, quæ sunt principia distinctionis potentiarum, nutritivæ enim assignat conservationem, et reparationem substantiæ; augmentativæ acquisitionem quantitatis debite; generativæ productionem alterius viventis. Tum denique, quia in fine corporis ponit, quod una potentia deservit alteri, ergo non est eadem potentia, sed distincta, quia eadem non servit sibi ipsi, licet actus unius potentie possit servire et subordinari alteri actui ejusdem; sed D. Thomas non dicit quod unus actus subordinatur alteri; sed quod una potentia servit alteri, ergo sicut quando dicitur quod unus actus deservit alteri, colligitur distinctio ipsorum actuum, ita quando dicitur quod una potentia deservit alteri, debet colligi distinctio potentiarum.

Et ex hoc sumitur fundamentum istius sententiæ, quia invenitur sufficiens distinctio in istis objectis, et in modo operandi ad distribuendum istas potentias, alio enim modo, et circa distinctum terminum operatur nutritiva, quam generativa, cum una operetur propagando, et producendo simile distinctum a se, alia vero reparando partes ejusdem viventis, scilicet nutritiva. Augmentativa autem respicit terminum genere distinctum, scilicet quantitatem non prout consequitur naturaliter ad primam productionem substantiæ, sed prout ac-

quiritur per veram mutationem, et motum procedendo de contrario in contrarium, ut ostendimus quæst. XIX Physicor. et quæst. viii de generat. ergo non minus petit motum, seu operationem, et potentiam distinctam quam alteratio et motus localis, quæ sunt ad diversa prædicamenta. Ex alia autem parte istæ potentiæ propter suam materialitatem et imperfectionem non possunt ita elevari ut eminenter in se uniant tam diversos actus et objecta in aliqua ratione superiori, cum etiam Anima sensitiva quæ perfectior est quam vegetativa, non possit in una potentia unire eminenter omnes actus, et objecta sensuum exteriorum vel interiorum, ergo probabilius est distinguere debere istas potentias.

Unde non valet dicere, quod solum datur una potentia respiciens plures actus inadæquatos, qui omnes versantur circa unum objectum totale et adæquatum, scilicet alimentum, in quo diversas illas operationes operetur unica et eadem potentia. Nam contra hoc est, quia si illa ratio aliquid probaret, etiam concluderet sensus internos, et externos esse unam potentiam, licet habeat inadæquatos actus, sicut etiam omnibus sensibus servit una Anima, eo quod sicut Animæ vegetativæ sufficit ad unitatem potentiæ quod versetur circa alimentum, licet diverso modo secundum diversos actus inadæquatos, ita poterit dici, quod Animæ sensitivæ sufficit una potentia, quæ versatur circa sensibile, diversi autem modi immutandi sensus, dicuntur esse diversi actus inadæquati ejusdem potentiæ, et præsertim cum hic etiam inveniantur subordinatio unius ad aliud, sicut sensus externi serviunt internis, et in internis sensus communis deservit phantasie.

Unde potius ista subordinatio

unius ad aliud est principium colligendi distinctas potentias per se loquendo, et ab extrinseco, quia subordinatio limitationem dicit, et distinctionem postulat, idem enim sibi ipsi non subordinatur. Sed tamen possunt aliquando plures actus inter se coordinati pertinere ad eandem potentiam, et virtutem, quando invenitur aliqua ratio superior, et universalior, sub qua uniantur rationes illæ, quæ in inferioribus, et limitato modo considerata distinctionem postulant, sicut, verbi gratia, intellectus, quia respicit res sub quadam generali ratione, scilicet sub abstractione ab omni conditione materiali, quidquid in materialibus distinguitur, ubi unitur. Et similiter sol qui respicit omne alterabile, et corruptibile sub ratione quadam generali, quæ omne corruptibile comprehendit, scilicet quatenus dependet, et continuatur cum primo alterante, quod est incorruptibile, ideo respicit omnia illa sub unica ratione. Et quando ratio alienius virtutis universalizatur, tanto magis unita est, et ad diversos actus inadæquatos, et objecta se extendit, e contra vero quanto magis particularizatur, tanto magis distinguuntur potentiæ, et adæquantur actibus, et objectis diversis. Non est autem aliqua ratio in Anima vegetativa ponamus rationem, et modum operandi tam universalem, quod sub unica ratione plures illos actus inadæquatos comprehendat; tum quia est infimi gradus in genere Animæ; tum quia non supponit alias potentias magis inferiores, respectu quarum sit superior et illas uniat. Quare si semel in potentiis non habentibus universalitatem et superiorem modum procedendi, ponimus unitatem potentiarum, ratione subordinationis ad eundem finem, fere omnes potentias sensitivas et artes inferiores dicemus esse unam virtutem, qui subor-

gitur finem et ea quæ ordinantur, ad illum eadem virtute licet inadæquatis actibus quando vel medium et terminus sunt ejusdem rationis, et specificationis, vel modo universaliori respicitur formalitas aliqua superior sub qua omnia illa materialiter continentur.

Quod autem aliqui disputant, an distinguantur specie calor vitalis, elementalisis, et celestis. Difficultas est parvi momenti, neque enim ratio dicitur vitalis, aut celestis ratione alienius intrinseci, quo in esse talis constituatur, sed ex ordine ad causam illam extrinsecam, a qua derivatur et attemperatur, et modificatur, scilicet ad ipsum vivens et ad ipsum cælum, ut bene notat Cajetanus prima parte, quæstion. cxviii, articulo i, circa solutionem ad 3, sicut etiam calor arte distributus et dispositus, ut in concoctione cibi non est specie distinctus a naturali. Et hoc ideo, quia omnes isti calores retinent eundem effectum essentialem et primarium, scilicet calefacere, aut reddere calidum, reliqui omnes effectus sunt consecuti, secundum quod a diverso agente sic attemperante, aut modificante resultant.

Solvuntur argumenta.

Ad fundamenta supra posita patet ex dictis, debere distinguere istas potentias, qui non sunt ita universales et sub ratione altiori procedentes, ut possint ista objecta et actus inadæquatos sub una ratione superiori univari unire. Nec augmentativa solum differt a nutritiva, quia fortior est, cum auget, quam cum solum nutrit et non auget. Non enim est fortior intra eandem lineam, verbi gratia, in generanda carne mol-

liori, aut duriori seu aliis modis inter lineam carnis, ad hoc enim non requiritur alia potentia distincta, sed eadem perfectior facta. Requiritur autem alia et perfectior potentia si producit perfectiorem effectum in linea distincta, scilicet quatenus est acquisitiva majoris quantitatis et debitæ perfectionis, et roboris; hoc autem requirit distinctam potentiam, quia licet versentur circa alimentum, diverso tamen modo et ratione, nec respiciendo formaliter eundem effectum, licet respiciat corpus vivum, quia in eodem corpore vivo diversi effectus inveniuntur, et diversæ operationes potentes distinctas potentias, sicut diversam operationem et formalitatem postulat effectus faciendi aliquid majus, aut robustius, quam reparare solum partes deperditas, sicut fit in nutritione. Nec est idem de calefactione, et illuminatione, quia hæc uniantur in ratione aliqua superiori, scilicet in luce celesti, quæ ad utrumque habet eminentiam, in igne enim a diversis qualitatibus provenit illuminatione et calefactio, scilicet, a calore et luce. Cum autem dicitur, quod cessante augmentatione, cessabit potentia illa augmentativa, tanquam superflua, responderetur quod non est superflua per se, et ab extrinseco, sed per accidens et ratione status, sicut etiam generativa potentia non tollitur in sensibus, nec deest in pueris, licet actum exercere non possit. Et in resurrectione, omnia ista membra et potentiæ dabuntur propter integritatem hominis, non propter exercitium actus. Similiter ergo propter eandem integritatem manet augmentativa, etiam quando non exercet actum suum. Ad Aristotelem denique respondeamus, quod dicit eandem esse facultatem augmentem nunc et quæ erat dinantur inter se ad unum finem. Tunc autem eadem potentia attingit

a principio, sed non dicit, quod illa quæ est a principio et post, sit eadem cum nutritiva. Et cum dicit esse eandem nutritivam et generativam, intelligitur quod sit eadem genere non specie.

Sed adhuc objicies: Nam ad producendam quantitatem non requiritur alia virtus, quam ad producendam substantiam materialem, ad quam immediate sequitur quantitas, ad producendam autem majorem quantitatem sufficit addere novas partes substantiæ, ita ut non plus deperdat de substantia, quam acquiritur, siquidem quantitas non producit seorsum a substantia, et ita augmentativa non habet distinctum actum a nutritiva, scilicet conversionem alimenti in rem alitam quoad plures partes, ergo neque diversum terminum ad quem distinctum ab ipsa nutritiva, nisi penes plures, vel pauciores partes, quod non variat formaliter et specificè illum terminum, sed accidentaliter. Confirmatur, quia virtus producens quantitatem non est alia quantitas, cum quantitas non sit activa, et productiva, ergo erit virtus directe productiva substantiæ, et ex consequenti quantitatatis. Patet consequentia, quia si non est virtus productiva substantiæ neque ipsa virtus est quantitas, ergo erit qualitas, quæ posterior est quantitate et supponit illam, ergo non datur virtus per se primo productiva quantitatatis, et exemplo patet in igne qui augetur et combustibilibus eadem virtute, qua generatur.

Respondetur quod ad producendam quantitatem, sive totalem, sive partialem absolute, et ut passio quædam est substantiæ, non requiritur actio distincta a productione substantiæ, sicut ad producendas alias proprias passiones sufficit ipsa substantiæ productio, ut attingit secundario passiones. Ad producendam

autem quantitatem sub tali statu et modo, sicut requiritur ad augmentationem, scilicet quantitas ut major et ut crescens, sic non est propriè passio, sed accidens, cum non habeat necessariam connexionem cum substantia vivente, ut de se manifestum est, et ideo non mirum, quod distinctam actionem et motum terminare possit. Addo quod quantitas non est propria passio viventis, sed corporis sub gradu corporeitatis. Unde quantitas etiam ut major, et crescens non est absolute terminus augmentationis, sed ut constituens debitum statum viventis, et in perfecto robore, et ad hoc non sufficit virtus nutritiva communiter, nec quomodocunque attingens quantitatem, sed virtus roborativa ipsius viventis, et constitutiva ejus in majoritate, et incremento vitali, quod sine quantitate non fit. Sed tamen ut fiat, non sufficit virtus attingens substantiam, ex consequenti quantitatem etiam partialem, sed sic attingens quantitatem, ut majus robur, et incrementum vitale faciat; quod non semper facit nutritiva, ut patet cum animal nutritur et non crescit, nec roboratur, sed infirmatur, et tamen acquirit partes, de quod plura diximus, quæstion. viii de Generali.

Ad confirmationem respondetur, quod virtus sic augmentativa quantitatatis secundum statum perfectionem viventis et roborativum ejus, non est virtus solius substantiæ productiva, nec est quantitas quæ activa non est, sed qualitas, quæ quidem supponit quantitatem non augmentatam in subjecto, producit vero quantitatem ut augmentatam, et sic tale augmentum quantitatatis non supponit, sed est posterior illo, nec tamen est quantitas, sed qualitas, quia bene potest qualitas esse virtus ad producendum quantitatem, sicut ad producendum substantiam, quæ

tamen ex genere suo est prior quantitate, sed quia qualitas operatur in virtute substantiæ, cui inhæret, sic potest aliam cui non inhæret, attingere, et similiter quantitatem. In igne vero et aliis inanimatis est disparatio, quia illa non habent augeri per se, et ab intrinseco, nec proprie nutriri, sed solum generare aliud ex materia sibi propinqua, quod cum sibi continuatur, seu conjungitur, dicitur aggenerari et augeri, augmento extrinsecus appposito, et consequenter per accidens faciente majus, quatenus generat ignem de novo, et ille continuatur præcedenti, non quia intendit perfectionem statum et robur, quod cum majori quantitate detur illi.

Denique objicies ad probandum: Quod potentia nutritiva, vel augmentativa non sit distincta a calore, seu primis qualitatibus temperatis, quia si datur talis potentia, vel agit in alimentum aliquid præter calorem, vel nihil. Si nihil, superfluit: dicere autem, quod illa potentia dirigit calorem, explicari non potest quid sit illa directio, et quomodo erga calorem fiat. Si aliquid agit præter calorem, restat explicare quid sit, nam aliam potentiam non producit, ut de se patet; si autem aliquam primam qualitatem, ad illius productionem alia prima qualitas sufficit, imo ad producendam substantiam, sufficit ipsa qualitas prima, vel plurius qualitatibus temperamentum in virtute substantiæ, istæ enim sunt dispositiones, quæ virtute substantiæ producant substantiam, ergo alia potentia superfluit. Confirmatur, quia in diversis partibus animalis, vis nutritiva diversos effectus producit, verbi gratia, nervum, ossa, carnem, sanguinem, etc. et hoc non ratione diversarum potentiarum, alias multiplicarem tot potentias nutritivas, quot partes heterogeneas, ergo ratione diversi temperamentum,

et dispositionis primarum qualitatum et sic istæ sufficiunt ad producendum, per eandem enim quantitatem, vel qualitates, quibus pars aliqua disponitur, per easdem alimentum immutatur ad suscipiendam formam talis partis.

Respondetur potentiam illam requiri ut distinctum a calore, quia effectus, qui producit, non potest fieri modo vitali, nisi per potentiam vitalem, calor autem vitalis potentia non est ex sua natura, cum inveniat in rebus inanimatis, licet deservire possit instrumentaliter potentis vitalibus, ut S. Thomas dicit prima parte, quæst. cxvii, artic. 1 ad 3, sic ergo dicimus, quod illa potentia aliquid facit præter calorem, tum quoad modum, quia vitali modo operatur effectum, quod calor non potest etiam immediate conjunctus anime, quia non est potentia vitalis; tum quoad substantiam, quia formatio illa membrorum et organizatio, quæ fit totaliter a generativa, et in partibus advenientibus a nutritiva, non est effectus solum caloris, aut aliarum qualitatum, quia non est solum reddere calidum, aut temperatum, sed talis substantiæ et organizationis partem producere quod requirit altiorum virtutem, sicut calor ignis sine virtute artis superadditæ, non potest disponere cibos, neque facere lebetem ex ferro, nec enim ut calor delineat et componit artificium illius vasis. Et hoc vocamus dirigere et uti calore ut instrumento, non directione cognoscitiva, sed impressiva virtutis vitalis, aut artificiosæ ad effectum ultra speciem calidi, et aliarum primarum qualitatum.

Ad confirmationem dicitur, virtutem nutritivam esse unam, quæ ob sui eminentiam habet in diversis partibus heterogeneis diversos effectus et formationes facere: et sicut generativa in corpore extraneo,

scilicet ex foetu format diversa membra, nec pro quolibet membro diversa potentia generativa ponitur, ita nutritiva in proprio corpore ipsius viventis, pro diversis partibus diversas formationes, et effectus, et temperamenta facit, non ratione diversarum dispositionum tantum, sed ratione virtutis eminentis juxta diversas dispositiones, illas diversas partes vitaliter producentis. Et licet per illas qualitates disponatur alimentum seu materia, illæ tamen nihil producunt in virtute propria, sed virtute potentiæ nutritivæ vitalis, a qua moventur ut diximus.

ARTICULUS III.

An generativa distinguatur ab aliis potentiis vegetativis, et quæ potentia ei deserviant?

Quod generativa non distinguatur a nutritiva, sentiunt Auctores multi, qui ut in præcedenti articulo retulimus non distinguunt augmentativam et nutritivam, ut videri potest apud Comimbricenses l. II de Anima, c. IV, quæstio unica; Rubio II; de Anima, tract. de potentiis Animæ vegetativæ, q. II, et inclinat Suarez lib. II de Anima, c. X, licet tandem resolvat, quod virtus formativa in generatione est longe distincta a virtute alente. Et facere videtur Aristoteles in hoc secundo de Anima, text. XLII, ubi inquit: « Quoniam eadem est vis nutriendi, et generandi, primum de alimento determinare necesse est, » et in libro secundo de gener. animalium, c. IV, dicit: « Quod si facultas augens vegetalis Animæ est, eadem quæ generet quoque est. » Fundamentum vero fere consumitur in probando, quod actus generativæ et nutritivæ sunt ejusdem rationis formalis, et solum materialiter differunt, nam in primis ex parte modi operan-

di, utraque actio est vitalis, et ex parte materia, utraque ulitur alimento, non quidem alimento extrinseco, sed intrinseco, quale est sanguis vel humor, et ex parte termini ad quem, utraque versatur circa substantiam vivam, generativa quidem totalem de novo generando, nutritiva vero partialem. Est autem ejusdem rationis formalis respicere totum et partem in substantia, sicut ipsa substantia totalis et partialis ejusdem rationis sunt. Et confirmatur, quia in igne, verbi gratia, eadem est virtus generandi novum ignem, et aggenerandi partem, ergo etiam in viventibus. Patet consequentia, quia viventia eminentiorem virtutem habent quam inanimata, ergo si ista possunt in unica virtute unire generativam et aggenerativam, a fortiori viventia, aggenerativa autem in viventibus nutritiva est. Confirmatur secundo, quia etiam nutritiva habet virtutem organizandi, sicut generativa, ergo ejusdem rationis sunt. Antecedens constat, quia per nutritivam restaurantur partes animalis, quæ organizatione, et formatione constant, et similiter si fiat vulnus, vel absceindatur pars, restauratur a nutritiva, et continentur partes, quod non fit sine formatione aliqua venarum, arteriarum, nervorum, etc. quæ omnia organizationem important. Quod si loquamur de ipsa virtute, quæ semen decoquitur, et fit ex sanguine, multo magis id videtur pertinere ad nutritivam partem, quia semen fit ex decoctione sanguinis, qui est ultimum et residuum alimenti, illa autem actio decoctiva est virtutis nutritivæ, sicut etiam decoquitur lac per virtutem nutritivam; et non caret probabilitate, quod vasa seminalia ipso semine nutriuntur tanquam alimento, unaquæque enim pars eo humore videtur enutrirî, quem elaborat, alias

haberet duas actiones, alteram elaborandi semen, alteram nutriendi ex sanguine, ergo tunc pertinebit ad nutritivam partem, seminis elaboratio.

In hac difficultate, unum videtur certum, et a nemine posse negari, scilicet virtutem illam semini inclusam, quæ in illis spiritibus valde subtilibus residet, distinctam esse saltem numero ab ea nutritiva, quæ est in vivente a quo deciditur, et similiter a nutritiva quæ est in vivente, quod generatur. Constat hoc, quia semen decisum est corpus separatum a generante et effectus ejus, similiter corpus generatum est distinctum a semine, et ab eo causatum, et diversa forma informatum, ergo potentia seu virtus quæ est in semine, ab utroque distinguitur, nec enim transit de subjecto in subjectum. Difficultas est in duobus. Primum, circa ipsam virtutem seminis, an sit non solum numero, sed etiam specie distincta a nutritiva, an vero in re nutritiva, licet ab actu quem exercet generandi, denominetur generativa. Secundum, an illa virtus quæ elaborat, et decoquit ipsum semen, sit ipsamet nutritiva virtus, an vero alia potentia, quæ talem vim generativam imprimat semini.

DICO ERGO PRIMO: Virtus illa quæ est in semine deciso non solum individualiter, sed etiam specificè differt a nutritiva. Sumitur ex D. Thoma, I p. q. LXXVIII, art. II, ubi distinguit istas tres potentias partis vegetativæ, nutritivam, augmentativam, et generativam. Specialiter autem de illa seminali virtute probatur, quia per nutritivam solum fit aliquid simile ei, quod deperditur in eodem subjecto, ut si nutritur caro fit per nutritivam pars carnis, et si nutriuntur ossa, vel nervi fiunt per nutritivam partes ossium, et nervorum, et nihil amplius. At vero se-

men non convertit materiam, circa quam operatur in semine, sed in membra, et partes corporis, et organizando illud quoad omnes partes suas: ergo illa virtus seminis alia est a virtute nutritivæ, quia hæc magis limilata est, semen vero organizat totum corpus, et sic est virtus nobilior, quam nutritiva, et ad generativam ordinatur nutritiva, et augmentativa, ut dicit D. Thomas citato loco primæ partis. Nec potest hæc virtus constitui, solum in aliquo calore quantumcunque cœlesti, aut vitali, quia omnis calor, neque est potentia vitalis, neque habet alium effectum per se nisi calefacere, virtus autem seminalis plures alios effectus facit tanquam virtus viventis. Denique, semen decisum non vivit formaliter, quia non habet organa, neque est animal in actu, sed virtus emissa ab animali, sicut cum sanguis, vel alius humor funditur, siquidem facta separatione non amplius informatur ab Anima illius, a quo deciditur, alia vero Anima non generatur de novo in semine per solam decisionem, neque enim divisio est sufficiens dispositio ad generandum de novo Animam in substantia ita rudi, et non organizata. Quare semen formaliter in se non nutritur, quia non assumit alimentum, neque etiam nutrit foetum, siquidem efformat ipsum, et organizat, ut introducatur Anima, et antequam Anima sit introducta, foetus non est capax ut nutriatur, quia nondum est vivens, postquam autem Anima est introducta, a propria virtute nutritur factus, non per virtutem seminis; ergo virtus seminis non est virtus nutritiva, neque sui, neque alterius, sed distinctum obiectum habet a nutritiva, scilicet producere aliud a se distinctum, non se ipsum alere, et nutrire.

DICO SECUNDO: Potentia, quæ in ipso vivente est ad generandum, et

cujus participatio est illa virtus relictæ in semine deciso, etiam est virtus distincta a nutritiva, et non est sola Animæ substantia et respicit ut principalem terminum, et effectum ipsum genitum, seu filium, et habet ipsi semini imprimere virtutem formativam fœtus, et spiritus vivaciores, et subtiliores. Probabile est etiam esse ejusdem speciei virtutem generativam in animali masculino, et in femina, licet habeat diversos actus accidentaliter distinctos intra eandem speciem, sicut est præparatio seminis, et resolutio illius, attractio, et retentio, et ministratio materiæ convenientis ad locum generationis.

Prima pars conclusionis probatur, quia ad minus ejusdem rationis est, vel eminentioris, virtus principalis quæ in agente residet, et quæ est decisa, et participata ab ipso, quia eundem finem, et objectum utraque respicit, et eundem terminum seu effectum operatur, sicut in igne calor emissus, et calor ipsius ignis ejusdem rationis sunt, quia eundem effectum et terminum respiciunt. Si ergo virtus, quæ est in semine deciso distinguitur a nutritiva, respicitque objectum formale, et terminum distinctum, scilicet efficiere propagationem producendo vivens distinctum a se, non conservationem proprii corporis, quod facit nutritiva, ergo similiter virtus generativa, quæ est in ipso vivente, et a qua derivatur illa, quæ est in semine, non potest esse ejusdem rationis cum nutritiva, respicit enim similiter distinctum objectum formale, scilicet propagationem, et assimilationem rei distinctæ, non conservationem sui. Ad hæc sufficienter colligitur distinctio istarum potentiarum ex distinctione organorum, in quibus resident istæ potentie, sicut ex hac ratione colligimus istingui potentias sensitivas, quia

habent distincta organa, in quibus resident, sicut visus est in oculo, tactus in toto corpore, etc. Constat autem potentiam generativam residere in peculiari organo, seu parte, qua deficiente, simpliciter animal est impotens ad generandum, nutritiva vero quoad aliquem actum, scilicet decoctionem alimenti habet distinctum organum a generativa, scilicet ventriculum, quoad alium vero actum, id est, conversionem ultimam alimenti in partes solidas est diffusa per totum corpus, ergo istæ potentie differunt inter se.

Nec potest dici, quod est eadem potentia quæ in diversis partibus corporis habet diversos actus, juxta diversas earum dispositiones propter eminentiam talis potentie, sicut enim eadem virtus nutritiva in ossibus generat ossa, et in carne carnem, sic non repugnat, quod eadem potentia in vasis seminalibus sit generativa, et in aliis partibus corporis. Sed contra est, quia si hoc aliquid valeret, non esset aliqua ratio, quare non diceremus, quod omnes virtutes sensitivæ essent una, et eadem potentia, quæ in organo visus exerceret visionem, et in auditu auditionem, etc. propter eminentiam talis potentie, si enim parti vegetativæ, quæ imperfectior est, potest attribui una potentia, quæ omnes illos actus in diversis organis exerceat, cur parti sensitivæ, quæ longe perfectior est non attribuetur eadem eminentia, et unitas potentie cum diversitate actuum in diversis organis? Sed veritas est non dari talem eminentiam in istis potentiis, quæ adeo materiales, et corporeæ sunt, sicut jam supra ostendimus. Et sufficit, quod unica Anima omnia organa, et partes animalis informet, non autem quod unica potentia omnes illos actus exerceat, potentia enim se habet ut virtus et instrumentum operandi,

quod juxta diversos actus, seu operandi modos distingui debet. Diversitas autem illa potentie nutritivæ in generando carnem, vel ossa, vel nervos, etc. materialis solum diversitas est, formaliter enim respicit eundem modum operandi, scilicet per conversionem alimenti restaurare deperditum in quibuscunque partibus animalis. At vero generativa etiam in isto modo operandi disconvenit cum nutritiva, quia non respicit restaurationem, et conservationem ejusdem viventis, sed propagationem illius in suo simili. Multo minus urget quod aliqui dicunt, potentiam generativam esse in omnibus partibus corporis diffusam, quia licet non omnes partes corporis possint generare, ex omnibus tamen elaboratur, et participatur semen, eo quod est virtus formativa omnium membrorum in fœtu, et ita ex omnibus membris generantis debet participari illa virtus. Sed contra est, nam præterquam quod medici cum Galeno in libro de semine, communiter docent, non fieri semen ex omnibus partibus animalis, contrariatur manifestæ experientie, nam homo carens manibus, aut pedibus, aut oculis, etiam a nativitate generat fœtum integrum, et non carentem illis partibus, ergo semen non atrahitur ab omnibus partibus animalis de facto, quas tamen de facto generat.

Secunda pars conclusionis probatur, quia habet eosdem actus virtus generativa in femina et in masculino quantum ad speciem et substantiam termini, ad quem tendunt, scilicet ad generandum fœtum, licet accidentaliter aliqui actus differant. Nam licet in femina sit virtus activa ad ministrandam materiam sive sanguinis, sive seminis imperfecti, et ad congregandum illam in locum generationis, et probabile etiam est,

quod ad ipsam formationem fœtus habet activitatem semen femineum, certum tamen est se habere ut quid imperfectum et potentiale, et consequenter ut passivum ad hoc, ut perficiatur spirituosum semen virili, et ideo licet conjunctum semini virili et commixtum, habeat actionem ejusdem speciei in ordine ad productionem fœtus, et in hoc fundetur, quod sit virtus ejusdem speciei, tamen certum est, quod antecederet ad istam actionem, in quam influit ut conjunctum semini virili, debet habere alios actus, qui non conveniunt virtuti generativæ masculi, sicut est attractio et retentio seminis virilis, congregatio materiæ, et alia similia, quæ illi conveniunt in quantum virtus feminea est, id est, imperfecta et passiva, perfectibilis autem ab activate et vivacitate seminis virilis; sed tamen istæ actiones minus principales sunt, et solum deservientes principali actioni, quæ est formatio fœtus, et introductio Animæ. Et ideo quia in illa conveniunt specificæ virtus generativa feminea et mascula, quia respiciunt eundem terminum activo modo, licet una magis imperfecte et dependenter ab alia, ut a perfectiori, et in hoc, quod est perfici ab alia passive se habeat, ideo probabile est utramque virtutem esse ejusdem speciei. Illud autem est certum, quod ad resolvendum semen, non requiritur alia virtus distincta ab ipsa potentia generativa animalis, ut aliqui ponunt. Et ratio est, quia virtus generativa ex sua propria ratione est communicativa sui, quia non potest attingere suum terminum, nisi communicando talem virtutem per decisionem et resolutionem seminis, ex quo tanquam ex principio conjuncto debet formari fœtus, ergo ad eandem virtutem et potentiam, ad quam pertinet producere et formare fœtum, quæ est virtus generativa,

perinet etiam resolvere et emittere semen, per quod talis formatio et productio vitaliter fit.

Ad fundamenta oppositæ sententiæ ex auctoritate respondetur, illum locum Aristotelis explicari a D. Thoma II de Anima, lect. IX, text. XLII, quod est eadem virtus nutriendi et generandi generice, et non specificæ, quia scilicet vegetativa et generativa ab eadem communi potentia Animæ continentur, id est, ab eodem gradu procedunt, non tamen sunt una, et eadem potentia proxima, sed ut ibi dicit D. Thomas nutritiva est quædam specialis potentia a generativa.

Ad primum fundamentum ex ratione respondetur, quod licet nutritiva, et generativa versentur circa alimentum, seu utantur illo, longe tamen diversa ratione, una enim respicit substantiam viventis, ut propagandam in suo simili, altera ut restaurandam ab eo quod, deperditur. Unde, habent distincta organa in animali et distinctam mutationem postulant in suis actionibus. Quare si potentiæ sensitivæ, quæ nobiliores sunt propter diversum modum imutationis ab objecto et diversitatem organorum diversæ potentiæ sunt, cur non etiam nutritiva et generativa? Et sic non respiciunt totum et partem secundum idem, sed generativa respicit totum distinctum et propagandum, nutritiva autem respicit partem, sed non illius totius, quod generatur, sed ipsius viventis, quod restauratur. Et ad exemplum de igne et aliis inanimatis, respondetur ea non nutriri, ut ostendimus in I de Gener. quæst. VII, per se enim ignis non restaurat partes deperditas, sed solum ex materia sibi appositâ generat alium ignem. Quod si propinquus sibi sit, facit continuationem cum illo, et sic ratione continuationis dicitur aggenerare: sed hoc per accidens est, ratione scilicet conti-

nuationis, et propinquitatis ignis geniti, et generantis, per se enim solum ignis habet potentiam generativam ex materia sibi extrinsecus appositâ.

Ad secundum respondetur, quod in nutritiva est vis formativa membrorum restaurando id quod amittitur respectu ejusdem viventis, non vero ad propagandum sibi simile sicut in generativa. Unde nutritiva per se respicit partes materiales, et fluentes, quas restaurat sub eadem organizatione, quæ fuerunt. At vero generativa per se respicit partes formales, id est, ipsam organizationem, et differentiam partium, quæ sunt in re genita, unde nutritiva non valet per se producere partem integram heterogeneam, v. g. pedem, vel oculum, si abscindatur, sed solum sub eadem parte fluentem materiam reparat, generativa autem omnes partes, et omnia organa de novo format in re, quam producit.

Ad ultimum respondetur, quod in semine elaborando possumus considerare actiones duplicis generis, aliæ quasi præcedentes et disponentes, aliæ quasi consummantes, et ipsam vim seminalem imprimentes illi materiæ, ex qua fit semen. De primis non est inconveniens, quod pertineant ad nutritivam, siquidem semen fit ex residuo alimenti, et sic supponit alimentum a nutritiva decoctum et dispositum, ut ministratur semini, ideoque dicit D. Thomas I part. quæst. LXXVIII, art. II, quod generativæ deservit nutritiva, et augmentativa, sicque videmus fovveri et accendi generativam ministrato fomite, et materia a nutritiva, ideoque maximum remedium reprimendi luxuriam est abstinentia alimenti. Cæterum ipsa impressio virtutis seminalis non a nutritiva, sed a generativa descendit, ideoque semen decisum non agit in virtute nutritivæ, sed generativæ, nec as-

similat generatum viventi, ut nutrienti se, sed ut generanti. Quod vero vasa seminalia nutriantur ipso semine, ut aliqui existimant, vel communi sanguine ut alii, et quod sanguis decoquatur ad purum, ut fiat semen, totum hoc pertinet ad nutritivam, sed habet se antecedenter et dispositive ad præparandum semen, non autem pertinet ad ipsam impressionem virtutis seminalis, quæ constituitur ultimate in ratione seminis, hoc enim fit a potentia generativa.

QUÆSTIO IV.

DE ANIMA SENSITIVA, ET POTENTIS EJUS IN COMMUNI.

Quoniam Anima sensitiva est illa, quæ per cognitionem sensibilem potest operari, non possumus ejus naturam investigare, nisi per operationem sensitivam, et potentias quibus operatur. Unde perfecta cognitio Animæ sensitivæ explicatis sensibus, seu potentiis sensitivis tam in communi, quam in particulari, earumque objectis accipienda est, et sic primo tractabimus de potentiis sensitivis in communi, deinde agemus de illis in particulari, tum de exterioribus, tum de interioribus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum sensus sint potentiæ passivæ, vel activæ?

Certum est, omnem potentiâ apprehensivam versari circa aliquod objectum, siquidem experientia constat, nos res aliquas cognoscere, et id quod cognoscimus, objectum est potentiæ. Certum est etiam, potentias istas operationem aliquam,

seu actum secundum habere, cum aliquando experiamur nos cognoscere in actu secundo, et in vigilia esse, aliquando ab actu cessare, vel simpliciter ab omni actu cessando, sicut in somno, vel a cogitatione peculiari alienius objecti.

Difficultas est, quomodo objectum comparetur ad potentiam cognoscitivam, antequam eliciat actum, an videlicet potentia perfici debeat ab objecto secundum aliquam intrinsecam mutationem, et ita passive comparetur ad ipsum objectum, an vero objectum mere extrinsecè se habeat, et potentia solum sit activa in ordine ad suam operationem eliciendam. Et secundo, est difficultas, quomodo operatio ista eliciatur, an sola potentia, an a solo objecto, potentia mere passive recipiente, an ab utroque.

Circa primum existimantur aliqui non requiri conjunctionem objecti cum potentia cognoscitiva antecedenter ad operationem, nec habere rationem principii concurrentis cum potentia, sed solum extrinseci termini, circa quod potentia operatur. Quod sentiunt omnes qui negant dari species intentionales, contra quos agemus infra q. VI, art. II. Alii attribuunt sensibus rationem agendi et patiendi, ita tamen quod sint distinctæ potentiæ sensus agens, et sensus patiens, et in quantum agens format species, in quantum patiens recipit, quod attribuitur Ianduno, et Apollinari. Alii simpliciter fatentur potentiam sensitivam esse passivam, respectu objecti, perficique ab eo mediante specie, ut possit in actum secundum, et operationem suam procedere, quæ est sententia communior, quæ ideo admittit species intentionales, ut ab illis determinetur, et actetur potentia ex parte objecti ad eliciendum actum, qui juxta diversitatem objecti variatur.